

Obiectele realizate cu ajutorul croșetei s-au numărat de-a lungul timpului printre cele mai de preț lucruri ieșite din mâinile harnice și îndemânatică ale femeilor. Cu o tehnică pierdută undeva departe în adâncurile istoriei umanității, femeile de aici și de pretutindeni, cu multă răbdare, îndemânare și simț artistic, au creat lucruri de o mare și nepieritoare frumusețe.

Cu ajutorul unui simplu fir de ață și al unui ac cu cârlig, femeile au creat adevărate opere de artă, împodobindu-și și prin intermediul acestora casa, îmbrăcămintea și orice alt lucru căruia doreau să-i dea un plus de valoare sau de frumusețe, sau altfel spus, înnobilându-și cu ajutorul lor, universul casnic. Astfel, mamele, bunicile și străbunicile noastre, în serile lungi și întunecoase de iarnă, la lumina lămpii, au tot răsucit la fire pe deget.

Iar vara, mergând pe uliță sau păscând animalele, degetele lor răsuceau fără odihnă firul alb, aflate fiind sub imperiul unui îndemn străbun transmis de la mamă la fiică, care suna așa: Umble-ți mâinile! adică, mâinile unei femei nu trebuiau să cunoască odihna niciodată. Și așa, din mâinile lor bătătorite de munca grea, crăpate de ger și intemperii, s-au ivit albe și delicate, precum o spumă fină, dantele de toate felurile și mărimile cu un decor de o varietate inepuizabilă: margini late cu colți pentru cearșafuri, lați de dantelă pentru fețe de masă, pentru margini de ștergere, perne sau merindare, apoi dantele frumoase ce împodobeau piesele costumului popular, ferestrele casei, uneori și pereții.

Oriunde erau așezate aduceau un plus de frumusețe, valoare și rafinement. În lumea satului de altădată, dantela era și un criteriu ce definea statutul social al persoanei respective, iar în funcție de modele, puteau să sugereze privitorului și apartenența la o anumită comunitate (sat).

Varietatea dantelelor derivă atât din specificul firului utilizat (câneapă, bumbac de diferite grosimi și nuanțe, fir sintetic, inșișor, bumbăcel etc.), cât și din diversitatea și marea bogăție a modelelor utilizate. Astfel, se poate constata excepționala varietate a motivelor decorative utilizate de creatoarele populare: romburi, triunghiuri, pătrate, cercuri, spirale, rozete solare, flori diverse, buchete, ghirlande, frunze, vrejuri, fructe, păsări, animale, îngeri, amorași, meandre și iarăși flori.

Privind atent aceste creații am putea să facem o clasificare a lor după aspectul general, după utilizare, după décor și natura firului utilizat:

□după aspect general: rotunde, pătrate, dreptunghiulare, hexagonale, bandă lungă de câțiva metri, bandă cu colți mari sau mici, panglică, rozete însăilate etc.

□după utilizare: la îmbrăcăminte (decor cămașă, poale, izmene, opreg), batiste, fețe de pernă, fețe de masă, merindețe (pentru acoperit coșurile), ștergere, perdele pentru geamuri, păretare, decor podișoare (rafturi), oglinzi, cufere, dulăpioare, mese, etc.

□după decor: □geometrice: triunghiuri, cercuri, romburi, V-uri, X-uri, S-uri, linii frânte, rozete, spirale, meandre etc., în general, cele specifice artei populare românești; □florale: trandafiri, albăstrele, garoafe, margarete, petunii, ghirlande de flori, buchete, mănunchiuri, coronite; □fitomorfe: brăduți, spice de grâu, frunze, lujeri, cârcei, boboci, viță de vie, struguri, ghindă; □zoomorfe/avimorfe: cerbi, căprioare, câini, păuni, porumbei, turturele, vrăbii etc.; □antropomorfe: perechi de îndrăgostiți, amorași, vânători etc; □religioase: cruce, potir, înger, heruvim etc.

□ după natura firului din care erau confecționate: cânepă, bumbac, bumbăcel, ață de papiotă, inișor, macramé, lână cu fir neted ori buclat (pentru ciorapi și țipici), melană, fir sintetic, mătase etc. Unele dintre aceste dantele, așa cum am spus, sunt adevărate opere de artă, cu un decor fabulos, executate într-o tehnică desăvârșită, care demonstrează încă o dată îndemânarea, imaginația debordantă și hărnicia femeilor din satele Zarandului. Instrumentul folosit în tehnica de croșetare era croșeta.

Ea poate fi realizată din: metal, ebonită, lemn sau material plastic. În trecut, în lumea satului, croșeta era de obicei realizată din lemn. Lemnul respectiv se aducea din pădure toamna, după căderea frunzelor, punându-se apoi la uscat. Specia de arbust din care se recolta lemnul era de corn sau sânger, ambii arbuști având un lemn cu fibre tari, oțeloase și elastice. Din acest lemn, prin cioplire și șlefuire se obținea un ac cu cârlig la un capăt, celălalt servind ca mâner.

Dimensiunea croșetei era de 15-18 cm. Execuția ei trebuia să fie cât mai îngrijită, lemnul bine finisat, fără asperități, ciocul neted și bine rotunjit, pentru ca firul să nu se scâmoșeze sau agațe în timpul lucrului, iar ciocul să nu întepe. Mânerul trebuia să fie suficient de lung, să depășească ușor palma, iar croșeta să fie ușoară. În urmă cu jumătate de secol dantela era nelipsită din fiecare casă, ba mai mult, ocupa un loc de mare cinste în lada de zestre a fetelor de măritat, fiind considerată printre piesele de valoare din componența lăzii, chiar dacă valoarea lor utilitară era net inferioară celorlalte piese. Însă ele aveau un rol estetic esențial, indispensabil universului feminin.

Astăzi, toate aceste obiecte de mici dimensiuni, care însă înmagazinează multă muncă, răbdare, și de ce nu, simț artistic, pare că sunt definitiv aruncate la lada de gunoi a istoriei. Și totuși, ele, micile împletituri din fire albe, ne leagă strâns de mamele, bunicile și străbunicile noastre, având alături de valoarea lor decorativă, utilitară și artistică, o valoare sentimentală deloc de neglijat. Expoziția Dantela - răbdare, îndemânare, rafinament, care poate fi admirată în prezent la Muzeul de Istorie Locală și Etnografie Brad, ca expoziție a Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva, este un omagiu adus mâinilor harnice și pricepute ale bunicilor și străbunicilor noastre, mâini care nu și-au găsit niciodată în această viață odihna.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

Odată intrat în sălile de expoziție vizitatorul este înconjurat de atmosfera specifică satului tradițional de

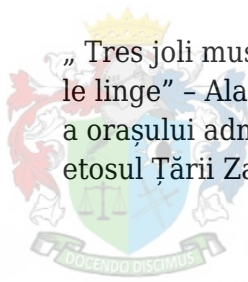
altădată, sugerată de icoanele pe sticlă aparținând centrelor de la Nicula și Sebeș - Alba, așezate în alternanță cu farfuriile decorative de Wilhelmsburg, învelite cu delicatețe în albeața ștergarelor zărândene decorate cu modele geometrice sau vegetal-florale, împodobite la capete cu dantele măiestrit lucrate.

Toate aceste obiecte au rolul de a reconstitui spațiul interior al locuințelor din zona superioară a văii Crișului Alb, în urmă cu jumătate de veac. În sala următoare sunt expuse diverse tipuri de dantele: sub formă de bandă lată, cu colți triunghiulari sau rotunzi, cu modele decorative dintre cele mai variate, dar și lucrate în tehnici diferite de tipul fileului, macrameu-ului sau al frivolite-ului.

În vitrine este subliniat spectrul larg de utilizare al dantelelor, aici fiind expuse numeroasele obiecte și țesături care au fost înfrumusețate și înnobilate în trecut cu ajutorul ei: fețe de masă, ștergare, dosuri de pernă, cearșafuri, perdele, cămăși, poale, izmene, jupoane, toate de o mare varietate și frumusețe, demonstrând înaltul nivel artistic al artei populare românești, măiestria mâinilor harnice care le-au creat.

Vizitatorul intrat în acest spațiu nu știe ce să admire mai întâi: varietatea impresionantă a modelelor, frumusețea execuției, varietatea firelor utilizate, unicitatea costumelor populare expuse și a altor obiecte, dar în cele din urmă se lasă învăluit de atmosfera caldă, încărcată de frumusețe și pace, a satului străvechi românesc. Câteva dintre impresiile vizitatorilor notate în Cartea de onoare, sună astfel: „O scurtă incursiune în atmosfera vremurilor de demult. Așteptăm cu nerăbdare să ne reîntoarcem!”-Andra și Cristian;

„ Tres joli muse qui fait decouvrir l'art de la dentelle, mais egalement l'inventeur de la machine a lave le linge” - Alain et Emanuele; „E foarte frumos ce aveți aici, o micuță capsulă temporală, o comoară a orașului administrată și păstrată cu pasiune, drag și cunoștințe vaste despre cultura, tradiția și etosul Țării Zarandului. Vă mulțumim!” -Octavia, Ioana și Mina (Oradea).

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

Monica Dușan